

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Karl Gottfridsson

3D skrivarens intåg på konsumentmarknaden – och dess betydelse för immaterialrätten

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Rättsvetenskaplig uppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Lotta Maunsbach

Termin: VT2013

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRORD	3
FÖRKORTNINGAR	4
1 INLEDNING	5
1.1 Syfte	6
1.2 Problemformulering	6
1.2.1 Avgränsningar	6
1.3 Disposition	7
1.4 Källkritik	7
2 BAKGRUND	9
2.1 3D skrivare tekniken	9
2.2 Lagstiftning	10
3 GÄLLANDE LAGSTIFTNING	12
3.1 Patentlagstiftningen	12
3.1.1 Undantag	14
3.2 Varumärkesrätten	14
3.3 Yrkesmässighet	16
3.3.1 Mål C-96/09	16
4 TREDJE DIMENSIONENS PROBLEM	18
4.1 Patenträtten	18
4.2 Varumärkesrätten	19
5 TRE DIMENSIONER I FRAMTIDEN	20
5.1 Ett nytt produktionssamhälle	20
5.2 Framtida ensamrätten	21

5.3 Varans ursprung?	22
BILAGA A	23
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	24

Summary

The preparatory work for the 1960 Swedish Trade Marks Act said that a change was necessary after the last 70 years of revolutionary development. This trend has only accelerated since then at an increasing speed and one of the latest products to reach the consumer market is the 3D printer. With an ability to take digital drawings and print them in three dimensions objects, the science attain a new level where digital information in combination with 3D printer moves the boarder for what was thought possible. That the intellectual consequences could be large is easy to see the question is when and how they should be treated. 2001 MGM sued Napster for there way of sharing downloadable music which became a starting point for discussion about copyright on the internet. In early 2011 came the first accusation of infringement where the 3D printer was involved, but so far it has not turned into what we saw after Napster.

2011 Thingiverse, website sharing 3D drawings for free, were accused for having a copyrighted drawing on the page. After the accusation Thingiverse took down the drawing which meant to no further trial was made. The question is what this would come to?

Important in this context is to distinguish between apples and pears, on the one hand, we have drawings that can be copyrighted and, on the other hand we have the printed objects, that as well as they may be protected by copyright they could also be protected under patent law and trademark law. In the latter two there is a relevant exception for non-commercial activities that are worth looking at as the 3D printer is gaining momentum. As the current regulatory stands, there is nothing that prohibits private use, however, we will certainly see additional disputes between those who want to develop products through loosely connected workshops on social media, where the start and the end can be difficult to distinguish in difference from those who like to see as clear rules in cyber dimension as where got use to in the physical world.

The future of 3D printing is a combination between the free atmosphere and rapid development in cyber and at the same time keep a intellectual property system which makes I possible to spend money in development and in building trademarks.

Sammanfattning

Vid förarbetet till 1960 års varumärkeslag sa utredningen att en förändring var nödvändig efter de senaste 70 årens revolutionerande utveckling. Denna utveckling har sedan dess bara accelererat på i allt högre tempo och en av de senaste produkterna att se konsumentmarknadens ljus är 3D skrivaren. Med en förmåga att utifrån digitala ritningar skriva ut föremål i tre dimensioner har utvecklingen nått en ny nivå där digital information förenas med reella föremål på aldrig tidigare sätt. Att de immaterialrättsliga konsekvenserna kan bli stora är lätt att se frågan är dock när och hur de ska bemötas. 2001 skickade MGM en stämning till Napster angående nedladdning av musik vilket blev ett startskott för diskussion om upphovsrätt på internet. I början av 2011 kom första anklagningen på intrång där 3D skrivaren var inblandad, men än så länge har den uppståndelsen uteblivit som vi såg efter Napster. 2011 anklagades Thingiverse, internetsida som delar 3D ritningar gratis, för att ha en upphovsskyddad ritning på sidan. Efter anklagningen plockades ritningen bort vilket gjorde att någon prövning i sak inte gjordes. Frågan är vad en sådan skulle komma fram till?

Viktigt i sammanhanget är att skilja på äpplen och päron, å ena sidan har vi ritningar som kan vara upphovsrättsligt skyddade och å andra sidan har vi de utskrivna objekten som dels kan vara upphovsrättsligt skyddade men även skyddade enligt patentlagen och varumärkeslagen. I de två senare finns dock ett relevant undantag för icke yrkesmässig verksamhet som är värt att titta närmare på i takt med 3D skrivarens frammarsch. Som nuvarande lagstiftning är utformad finns det inget som förbjuder det privata användandet, dock kommer vi säkert att få se kommande dispyter mellan de som vill utveckla produkter genom flytande konstellationer på sociala medier och där början och slut kan vara svårt att urskilja till skillnad från de som vill se lika klara regler i den digitala världen som har funnits i den fysiska.

Framtiden för 3D skrivaren ligger i att kombinera den öppenhet och utvecklingspotential som internet erbjuder samtidigt som företag inte får riskera att deras uppfinningar eller varumärken förstörs genom spridningar och undermåliga hemmaproduktioner.

Förord

Att skriva en juridisk uppsats kräver mycket av sin författare. När jag valde detta ämne insåg jag nog inte riktigt hur mycket, och så här i efterhand skulle jag nog gjort en stramare avgränsning. Men samtidigt är det ett ämne som sitter ihop naturligt med hela immaterialrätten vilket gör det svårt att som en kirurg skära ut en liten bit och dissekera den utan att se den i sitt sammanhang.

Förkortningar

<Förkortning>

EPC

EPO

FiL

MSL

PCT

PL

PRV

URL

USD

VML

<Förklaring>

European Patent Convention

European Patent Office

Firmalag (SFS 1974:156)

Mönsterskyddslag (SFS 1970:485)

Patent Cooperation Treaty

Patentlagen (SFS 1967:837)

Patent- och registreringsverket

Upphovsrättslagen (SFS 1960:729)

Amerikansk dollar (\$)

Varumärkeslag (SFS 2010:1877)

1 Inledning

Teknikens utveckling har de senaste decennierna flyttat gränsen för vad som är möjligt men framförallt för vad vi tror kommer att bli möjligt, idag lever vi snarare i en värld där vetenskapsoptimismen frodas. Redan i förarbetet till varumärkeslagen (VML) från slutet av 1950 talet talas det om revolutionerande utvecklingar.¹ I samma utredning så påtalades också ”alldeles särskilt oumbärliga har varukännetecknen blivit i och med utbredningen av systemet med självbetjäning i detaljhandeln”. Sedan de sista stora europeiska kriget har vi sett den ena tekniska lösningen större än den andra, och att vi idag går runt med en dator i fickan som bearbetar information snabbare än de datorer som för 50 år sedan tog flera rum i anspråk har varit en naturlig del i denna utveckling. Vi har sett tekniska lösningar som har gett världen snabbare transportsätt, nya tillverkningsmetoder och utvecklade informationsutbyten. Men frågan är om dessa tre områden någonsin har varit så tätt sammankopplade som i 3D skrivaren? Att ta fram en ritning i Sidney, för att sedan skicka e-post till Lund och skriva ut denna hemma källaren är kanske svaret på en av vår tids största gissel, transporter och dess utsläpp. Men inte en lösning som inte för problem med sig, och i samband med 3D skrivaren är kanske problemen mer påtagliga och brännande än vanligt. 3D skrivaren ruckar tillverkningsindustrin i dess grundvalar, genom att flytta gränserna för vad som möjligt för den enskilde. Idag används 3D skrivarna flitigt inom många branscher, allt från produktutvecklare till protesframställning. Steget från dessa professionella skrivare till de vi idag ser på konsumentmarknaden är dock stort.

Väl medveten om att dagens 3D skrivare har sina begränsningar vad det gäller kvalitet och komplexitet så krävs det att industrin och lagstiftaren idag tar höjd för vad som komma skall. Hur ska framtida innovatörer kunna skydda sina intressen om var och en kan skriva ut komponenter i sina källare? Är dagens immateriella skydd tillräckligt eller vilka vägar bör regleringen ta. För samtidigt som utvecklingen kan göra var och en till uppfinnare så finns det stora risker för att dessa uppfinningar blir svåra att leva på. Och som alltid finns det två sidor även av detta mynt, och ivriga opinionsbildare står mot varandra vilket belyser att det är en politisk brännpunkt.

Ytterligare värt att nämna inledningsvis är att denna uppsats inte direkt kommer att ta i beaktande vad som är möjligt idag och vad som kan tänkas vara verkligheten om tio till tjugo år utan fokus kommer ligga på vilka

¹ Prop. 1960:167 s. 25.

immaterialrättsliga konflikter som kan tänkas uppstå, vem de drabbar och vad som kan göras för att begränsa dessa.

1.1 Syfte

Syftet med denna uppsats kommer, som tidigare nämnts, att kretsa kring den framtida utformningen av patenträtten och varumärkesrätten för att ge en hållbar lösning för såväl de kommersiella krafterna som för utvecklingen av 3D skrivaren. Och även om tänkt fokus ligger mot dessa regleringar kommer till viss del även övrig immaterialrättslig lagstiftning nämnas där det till viss del kolliderar.

De delar av lagstiftningen som blir mest intressant att granska är givetvis de som berör intrång och undantag i 3 § Patentlagen (PL). Dels för att försöka konkretisera om och i så fall när ett intrång skulle kunna uppstå, och för vem. Dels hur långtgående undantagen är och kanske bör vara.

Samt funktionen av varukännetecknet, hur det påverkar företagen när ursprung inte längre är lika lätt att säkerställa.

1.2 Problemformulering

Arbetets kanske viktigaste del är att formulera det problem som ligger för handen. Det övergripande problemet är att se på 3D skrivarens framtid ur ett juridiskt perspektiv. Som synes nedan² med vissa givna avgränsningar för att dels hålla ner volymen var arbetet men framförallt för att kunna leverera mer kvalitativt resultat. Som förstås inledningsvis så är det juridiska bidraget i diskussionen om 3D skrivaren tämligen skralt vilket blir en gränssättande faktor för med vilken juridisk exakthet ett problem kan formuleras och besvaras.

1.2.1 Avgränsningar

3D-skrivarens framtid är än så länge oklar men att den har potential att ändra hur vi ser på produktion torde stå klart redan nu. Med detta i åtanke är det givet att stora delar av lagstiftningen kan beröras, allt ifrån arbetsrätten när 3D-skrivaren ersätter arbetare till vapenlagarna när det går att skriva ut fungerande vapen direkt i källaren. Därav krävs det att ett arbete av den begränsade volym som det är fråga om kräver vissa avgränsningar. I detta arbete är de yttre gränserna för arbetets omfattning satta utifrån patent- och varukänneteckensrätten. Då med visst fokus mot hur man ska se på det undantag som finns vid *ej yrkesmässig* användning i dessa lagstiftningar. En ytterligare anledning till att inte lyfta in upphovsrättslagen (URL) i detta

² 1.2.1 Avgränsningar.

arbete är dels att den är i avgörande delar³ skild från PL och VML dels att den diskussionen som kan tänkas föras kring 3D skrivaren och URL till stor del kommer följa den diskussionen vi redan har, och har haft, kring internetdelning det senaste decenniet.⁴ Inte heller mönsterskyddslagen (MSL) kommer att belysas även om det givetvis finns immaterialrättsliga frågor kring 3D skrivaren som kan beröra denna del av immaterialrätten, men tas bort som ett nödvändigt steg att begränsa arbetet. Dock kan kort nämnas att MSL har liknande undantag som vi finner i PL och VML⁵ vilket gör att det i denna del finns gemensamma beröringspunkter dock tar detta arbete inte specifikt ställning till MSL.

1.3 Disposition

Arbetet kommer inledas med en historisk tillbakablick på framväxten av 3D skrivartekniken och därefter bakgrunden till den immaterialrättsliga lagstiftningen, såväl i förhållande till Norden som till resten av världen. För att belysa kommande problem med lagstiftningen bör även en genomgång av nuvarande göras och då särskilt definiera begreppet ensamrätt i PL och VML samt belysa dess undantag.

Vidare ska 3D skrivarens roll i det nyss nämnda synas vilka problem som kan uppstå och vad vi kan förvänta oss av framtiden då framförallt vilka immaterialrättsliga delar som påverkas och vilka förändringar av dessa som kan bli aktuella.

1.4 Källkritik

Då detta arbete fokuserar på en teknik som få vet något om och ännu färre har skrivit något om blir källkritik om möjligt än viktigare. I synnerhet då de flesta källor på ett eller annat sätt är direkt sammankopplade till branschen i form av antingen tillverkare eller investerare.⁶ Vad som finns, utöver detta, är ett relativt stort utbud av artiklar med fokus på tekniken⁷ och teknikens framtid, det juridiska synsättet har, med få undantag⁸, lyst med sin frånvaro. Visserligen uppmärksammas de juridiska problemen till viss del⁹ ur mer

³ Då främst hur den uppkommer och hur den behandlar undantaget för privat bruk.

⁴ Med stämningen av Napster 2001 som startskottet och den eviga följetången kring The Pirate Bay som fortsättning.

⁵ Jmf. 7 § MSL och 3 § tredje stycket PL samt 10 § första stycket VML.

⁶ T. Rowe Price och Hornick, John F.

⁷ Pellet, *How 3D Printing Works; A Factory at Your Desk*, The Economist och *A Brief History of 3D Printing*, The Economist.

⁸ *Cardozo Arts & Entertainment Law Journal* Vol. 31 s. 473; Finocchiaro, s. 506 ff; Weinberg, *3D Printing an Intellectual Property*.

⁹ Hanna, *The next Napster?*; Carney, *Is 3D Printing Road-Ready?*; Jung, *What the !\$@# is a 3D Printer?*

objektiva synvinklar men än så länge står ämnet tämligen outforskat. Detta tillsammans med teknikens potential gör det svårt att överblicka eftersom, som nämnts, trots att flera författare är överrens om att tekniken troligen kommer medföra juridiska problem dock är det få som kan konkritisera problemet mer än till övergripande problemställningar. Som läsare med ett juridiskt syfte krävs då att kunna plocka ut det författaren skriver och sätta in det i ett juridiskt ramverk, detta kräver någonstans på vägen en tolkning dels av artikelns tekniska innehåll dels av juridikens materiella innehåll. Som många nya tekniker så sprids den inte i jämn takt över världens yta och vad gäller 3D skrivaren har den i dagsläget kommit längst andra sidan Atlanten. Detta gör att den mesta av den skrivna litteraturen är skriven utifrån ett amerikanskt perspektiv vilket givetvis är svåröversatt till våra svenska förhållanden. Dock finns det gemensamma beröringspunkter, detta tack vare internationella gemenskaper som t.ex. Parisunionen, som gör det värdefullt, och användbart, att utgå ifrån denna litteratur.

2 Bakgrund

2.1 3D skrivare tekniken

Som nämnts i inledningen så ligger inte fokus i detta arbete på vad som idag är tekniskt möjligt med 3D skrivaren utan på vilka immaterialrättsliga konflikter som kan tänkas uppstå och hur dessa kan lösas. Dock bör en viss genomgång av den tekniska utvecklingen kartläggas för att förstå potentiellt användningsområde och därigenom rättens påverkan.

Tanken på att skriva i 3D föddes redan i och med att bläckskrivaren utvecklades under 1970-talet och 1984 lyckas Charles ”Chuck” Hull att konstruera en skrivare som skriver ut ett fysiskt objekt.¹⁰ Tekniken som Hull tog fram, ljus-polymerisering [egen översättning], och som fortfarande är en av de som används, går till så att skrivaren skriver ut lager för lager med hjälp av ultraviolett ljus i en flytande vätska. Genom att ställa in lasern kan skrivaren bestämma i vilket lager som vätskan ska inta fast form. När alla lager sedan är skrivna så låter man den fortfarande flytande vätskan rinna ur skrivaren och kvar finns det färdiga objektet.¹¹ Denna teknik kan, liksom det flertalet, endast hantera ett material, vanligen termoplast eller fotopolymer,¹² det finns däremot andra tekniker som klarar att använda flera material, den vanligaste av dessa är *Fused Deposition Modeling (FDM)*. FDM fungerar genom extrudering, det vill säga skrivaren använder sig av en matris för att forma materialet enligt ritningen, på samma sätt som vid ljus-polymerisering så skrivs objektet lager för lager.

Beroende på vilken teknik som används så finns det för- och nackdelar. En nackdel som de flesta dock delar är begränsad förmåga att skriva ut föremål som har stort överhäng i konstruktionen, det vill säga att det ena lagret i ritningen sträcker sig utanför det underliggande. Detta gör att skrivarna måste skapa egna mallar, vilka i så fall skrivs ut samtidigt som övriga objektet, för att hålla upp konstruktionen dock är det inte alla konstruktioner som detta kan lösas vilket gör att det kvarstår som en begränsande faktor. En annan begränsning är priset och då inte nödvändigtvis för hårdvaran i form av skrivaren utan även för kostnaden att skriva ut. Kostnaden för en skrivare ligger idag mellan allt från knappt tusen amerikanska dollar (USD) upp till emot fem tusen.¹³ Kostnaden för att skriva ut är sedan beroende av vilket material och vilken skrivmetod som används, för utskrift i plast kan

¹⁰ T. Rowe Price, *A Brief History of 3D Printing*, s. 1.

¹¹ Jung, *What the !\$@# is a 3D Printer*.

¹² 3D printing, Wikipedia, 3.0 Additive processes.

¹³ Heater, *The shape of things to come: A consumer's guide to 3D printers*.

priset bli tämligen överkomligt med en kostnad på kring 300 kr per kg medans ett kompositmaterial kostar kring 800 kr per kg.¹⁴

Som en avslutande nackdel för konsumentskrivarna återfinns också begränsningen i storlek, dagens 3D skrivare är alltid begränsade av sin egen storlek vad gäller utskriftbara objekt.

2.2 Lagstiftning

Den immaterialrättsliga lagstiftningen har en bakgrund som är starkt kopplad till de nordiska länderna. Nuvarande patentlag (SFS 1967:837) kom till efter nära samarbete med Danmark, Norge och Finland där tanken var att de skulle vara helt harmoniserade regler och även utrymme för att söka i samtliga länder med en patentansökan. Detta blev dock aldrig verklighet,¹⁵ utan istället blev Sverige allt mer påverkade av globaliseringen under slutet av 1960-talet och in på 70-talet och med det behovet av inte bara nordiska samarbeten utan även europeiska och andra internationellt hållbara lösningar.¹⁶ Denna utveckling var dock inte helt tagen ur luften utan redan 1883 tecknades Pariskonventionen¹⁷ som säkerställde likabehandling för medlemmar från de anslutna länderna, medlemmarna anslutna till konventionen kom att bilda den så kallade Parisunionen. Förutom likabehandling så togs även regler om nyhets hinder som gjorde det möjligt att söka patent i andra länder inom en tolv månaders period från första ansökan. För att ytterligare förenkla ansökan i flera länder påbörjades arbetet av konventionen om patentsamarbete (Patent Cooperation Treaty, PCT), den trädde i kraft 24 januari 1978 och ändrades senast 2001. Jämte utveckling av PCT började även mer europeiskt inriktade konventioner att växa fram i form av den europeiska patentkonventionen (European Patent Convention, EPC) under 1940-talet. EPC trädde i kraft år 1977, den stora skillnaden mot PCT är att EPC innehåller även materiella bestämmelser för patent.

I enlighet med EPC inrättades också ett gemensamt europeiskt patentverk (European Patent Office, EPO), vilket kan påpekas inte är ett EU-organ. Trots sina materiella delar så får en ansökan genom EPC inte en enhetlig verkan inom konventionsområdet utan snarare att se som ett knippe med olika patent, där varje patent är beroende av de nationella bestämmelser i den konventionsstat där det ska gälla.¹⁸ Dock ska påpekas att detta kan komma att ändras genom europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr

¹⁴ Prisinformation hämtad den 26 maj 2013 från <http://www.creativetools.se/hardvara/3d-skrivare/forbrukningsvaror-3d-skrivare>.

¹⁵ Jacobsson, Tersmeden och Törnroth 1980 s. 9.

¹⁶ Nilsson och Holtz 2012 s. 16 ff.

¹⁷ Nilsson och Holtz 2012 s. 15.

¹⁸ EPC article 64 (1).

1257/2012 som antogs den 17 december 2012 som syftar till att EU genom marknadspatentkonventionen (Community Patent Convention, CPC) ska ansluta sig till EPC och att EPO ska fungera som handläggande organ för detta patent.¹⁹ Dock verkar den reella effekten för svenska patentansökningar ligga fem till tio år fram i tiden.²⁰

¹⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1257/2012 (5).

²⁰ Sviborg, PRVbloggen den 31 januari 2013.

3 Gällande lagstiftning

Innan vi kan göra en genomgång av vilka problem som 3D-skrivaren kan ge upphov till bör vi titta närmare på vilka bestämmelser som gäller idag och vilka åtgärder som strider mot dessa. Genom att först förklara PL och därefter VML, som nämnts²¹ finns det även annan lagstiftning som kan beröras i framtiden men som inte kommer behandlas i detta arbete.

Vad gäller såväl PL som VML så kommer den del av lagstiftningen som rör ensamrätten och då främst dess undantag att belysas. Detta innebär att regler som rör när patent eller varukännetecken beviljas inte kommer att behandlas eftersom arbetet i helhet fokuserar på problem när ensamrätt föreligger.

3.1 Patentlagstiftningen

Patentlagstiftningen reglerar svenska patenträtt²² från vad som krävs för att få patent till ansökningsförfarande och ersättningsbestämmelser. Den del som gäller ensamrätten, såväl innehåll som undantag, är begränsad till en paragraf, 3 § PL.

3 § Den ensamrätt som ett patent ger innebär, med de undantag som anges nedan, att ingen utan patenthavarens samtycke får utnyttja uppfinningen genom att

1. tillverka, bjuda ut, föra ut på marknaden eller använda ett patentskyddat alster eller föra in eller inneha ett sådant alster för något av dessa ändamål,
2. använda ett patentskyddat förfarande eller, om han eller hon vet eller det med hänsyn till omständigheterna är uppenbart att förfarandet inte får användas utan patenthavarens samtycke, bjuda ut det för användning i Sverige,
3. bjuda ut, föra ut på marknaden eller använda ett alster som har tillverkats enligt ett patentskyddat förfarande eller föra in eller inneha alstret för något av dessa ändamål.

Ensamrätten innebär också att ingen utan patenthavarens samtycke får utnyttja uppfinningen genom att erbjuda eller tillhandahålla någon som inte har rätt att utnyttja uppfinningen sådant medel för att utöva den i Sverige som hänför sig till något väsentligt i uppfinningen, om den som erbjuder eller tillhandahåller medlet vet eller det med hänsyn till omständigheterna är uppenbart att medlet är lämpat och avsett att användas vid utövande av uppfinningen. Är medlet en vara som allmänt förekommer i handeln, gäller detta dock endast om den som erbjuder eller tillhandahåller medlet försöker påverka mottagaren till en sådan handling som avses i första stycket. Vid tillämpningen av bestämmelserna i detta stycke skall den som utnyttjar uppfinningen på det sätt som sägs i tredje stycket 1, 3, 4 eller 5 inte anses ha rätt att utnyttja uppfinningen.

²¹ Se ovan 1.

²² Även patent meddelade i enlighet med förordning (EU) 1257/2012 lyder under svensk lagstiftning vad gäller patentets verkan i Sverige som medlemsstat av förordningen.

Från ensamrätten undantas

1. utnyttjanden som inte sker yrkesmässigt,
2. utnyttjanden av ett patentskyddat alster som har förts ut på marknaden inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av patenthavaren eller med dennes samtycke; i fråga om biologiskt material gäller detta även utnyttjanden i form av reproduktion eller mångfaldigande av alster när reproduktionen eller mångfaldigandet är ett nödvändigt led i den användning för vilken det biologiska materialet har förts ut på marknaden, under förutsättning att det erhållna alstret inte senare används för ytterligare reproduktion eller mångfaldigande,
3. utnyttjanden av en uppfinning för experiment som avser själva uppfinningen,
4. studier, prövningar, undersökningar och praktiska åtgärder som hänför sig till ett referensläkemedel, i den utsträckning dessa är nödvändiga för att få ett godkännande för försäljning av ett läkemedel med tillämpning av 8 a § läkemedelslagen (1992:859) eller i andra förfaranden för godkännande som baseras på artikel 10.1-4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/83/EG av den 6 november 2001 om upprättande av gemenskapsregler för humanläkemedel, senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/27/EG, eller artikel 13.1-13.5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/82/EG av den 6 november 2001 om upprättande av gemenskapsregler för veterinärmedicinska läkemedel, senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/28/EG,
5. beredningar på apotek av läkemedel enligt läkares förskrivning i enskilt fall eller åtgärder med läkemedel som har beretts i sådana fall. *Lag (2006:254)*.

Ensamrätten är patentets kärna och det är i 3 § som innebörden av detta formuleras. Som synes formuleras den negativt där det radas upp annan än patenthavaren inte får göra, snarare än vad patenthavaren får göra. Denna del inte är harmoniserad med omvärlden, mer än vad som tidigare har nämnts om den gemensamma nordiska bakgrund som finns, utan det stadgas uttryckligen i EPC art 64 (3) att det är nationell lagstiftning som styr det materiella innehållet för patentet. Viktiga delar av ensamrättens kärninnehåll står oförändrat sedan patentlagens införande 1967,²³ då framförallt ensamrättens innehåll²⁴ samt det direkta och indirekta patentinfrånget. En grundpelare i ensamrätten är att den skyddar mot annan *yrkesmässig användning*

Ensamrättens innehåll ändrades märkbart i och med den lag som kom 1978 i syfte att harmonisera svensk patenträtt med EPC²⁵ en av flera delar som ändrades var den rörande ensamrättens räckvidd²⁶ som i och med lagändringen fick ett betydligt mer specificerat innehåll. Från att ha varit av mer allmän karaktär ströks den generalklausul som fanns i den gamla lagen lydandes ”... *annan än patenthavaren ej må utan dennes lov utnyttja*

²³ Nilsson; Holtz, Patentlagen, 2012, s. 78.

²⁴ Med de undantag som redovisas nedan.

²⁵ Prop. 1977/78:1 s. 4.

²⁶ Prop. 1977/78:1 s. 193 ff.

uppfinring yrkesmässigt genom att använda patentskyddat förfarande genom att [...] utbjuda patentskyddat alster eller på annat sätt till förmån för en uttömmande uppräknings på vad ensamrätten innefattar. I och med 1978 års lag infördes ett nytt fristående förbud i patenträtten vilket är det medelbara patentintrånget som stadgas i paragrafens andra stycke. Detta innebär att du, i en yrkesmässig roll, inte får föra ut²⁷ nyckelkomponent [egen benämning] på marknaden som tillsammans med andra, vanligt förekommande, komponenter kan användas för att använda patenterat föremål eller förfarande av den som inte har rätt till utnyttjande.²⁸

3.1.1 Undantag

Undantaget i patentlagen hittas även de i 3 §, närmare bestämt tredje stycket. Av detta följer en fem undantag, varav detta arbete endast kommer nämna det första. Från patenträtten är utnyttjande som inte sker yrkesmässigt undantaget.

3.2 Varumärkesrätten

Den nya varumärkeslagen trädde i kraft 1 juli 2011, dock är stora delar av förändringarna från den tidigare (SFS 1960:644) av strukturell karaktär. Bland de viktiga materiella skillnaderna är att det infördes ett administrativt sätt att häva varumärken, tvångsmässig överföring av varumärken samt att hinderkatalogen utökades till att innefatta vissa egennamn, så som kända konstnärer och liknande. Vid genomgång av nu gällande lagstiftning kommer de delar gås igenom som kan vara av intresse utifrån vad som kan komma att beröras i 3D skrivarens framtid. Fokus kommer då hamna på varumärkesskyddets uppkomst, innehåll samt undantag.

Varumärkesskydd kan uppstå på två sätt, antingen genom registrering²⁹ eller genom inarbetning,³⁰ vad angår registrering förfaller det tämligen självklart att det uppstår genom ansökan hos statlig myndighet, i Sveriges fall är detta Patent- och registreringsverket (PRV). Av större juridiskt intresse kan inarbetningsförfarandet vara. VML 1 kap. 7 § andra stycket stadgar att *ett varukännetecken*³¹ *ska anses inarbetat om det här i landet inom en betydande del av den krets till vilken det riktar sig (omsättningskretsen) är känt som beteckning för de varor eller tjänster som tillhandahålls under*

²⁷ Uttrycket ”föra ut” har samma materiella innehåll som det tidigare ”bringa i omsättning”, prop. 2003/04:55 s. 145.

²⁸ Prop. 1977/78:1 s. 328.

²⁹ 1 kap. 6 § VML.

³⁰ 1 kap. 7 § VML.

³¹ I samband med 2011 års lag används varukännetecken som ett samlingsnamn för varumärken och andra tecken som används i syfte att visa produktens ursprung.

kännetecknet. Om varukännetecknet är inarbetat endast inom en del av landet, gäller ensamrätten endast inom det området.

Av detta stycke följer en del förutsättningar som kräver närmare förtydligande. Vad gäller själva *varukännetecknet* kan det röra sig om i stort sett allt som på något sätt kan särskiljas från konkurrenter och som då fungerar som kännetecken för produkten, detta följer av VML 1 kap. 4 §, definition av särskiljningsförmåga finns i VML 1 kap. 5 §. Dock ska här påpekas att alla varutecken inte kan registreras³² men att de då istället har möjlighet att nå varukänneteckenskydd genom inarbetning. Tidigare gällde att kännetecknet skulle vara *allmänt känt* inom den krets mot vilket det riktade sig detta ändrades dock genom en lagändring 1995 till att vara tillräckligt om en *betydande del* kände till det, skälet till detta angavs i förarbetena vara att även kännetecken som inte var allmänt kända torde kunna besitta ett betydande förmögenhetsvärde.³³ En annan ändring som kom 1995 och kan vara av särskilt intresse vad gäller 3D-skrivarens framtid är att kravet på att vara näringsidkare för att inneha varukännetecken slopades, då med förklaringen att näringsidkarrekvisitet, som det var då, redan tillämpades tämligen liberalt och att det inom den internationella regleringen inte heller fanns krav på att varumärkesrätt tvunget skulle knytas till en rörelse.³⁴

Varukänneteckensrättens innehåll stadgas först och främst i 1 kap. 10 § VML. I likhet med patenträtten så ger varukänneteckensrätten rätt till skydd från annat användande i näringsverksamhet,³⁵ och på samma sätt som i patentlagen så är bestämmelserna utformade kring vad andra inte får göra snarare än vad innehavaren får göra, utgår från negativa rättigheter.

Innehållet i VML är i stort utvecklat i takt med den internationella rätten, det var också harmonieringssyftet som var en av anledningarna till att den nya lagen kom 2011,³⁶ av denna följer att skyddets syfte är att hindra att andra använder kända tecken för egen vinning i affärsmässigt syfte. I direktivet uttrycks att det inte ska föreligga förväxlingsbarhet mellan varukännetecknen³⁷ utifrån allmänhetens perspektiv, denna formulering har i den nya lagstiftningen tagits större hänsyn till, dock ska det inte innebära någon ändring materiellt utan enkom att se som språklig.³⁸ Ytterligare ett begrepp som togs in i lagtexten var ”*om det finns en risk för förväxling, inbegripet risken för att användningen av tecknet leder till uppfattningen att det finns ett samband mellan den som använder tecknet och innehavaren av*

³² För att vara möjligt att registrera krävs att varukännetecknet kan återges grafiskt samt ha särskiljningsförmåga.

³³ Prop. 1994/95:59 s. 43 ff.

³⁴ Prop. 1994/95:59 s. 42.

³⁵ 1 kap. 10 § VML, första stycket.

³⁶ Prop. 2009/10:225 s. 117 ff.

³⁷ Dir. 2008/95/EG art. 4.1 b och art. 5.1 b.

³⁸ Prop. 2009/10:225 s. 120.

varukännetecknet”.³⁹ Häri ligger skillnaden från tidigare i dels nytt språk och indelning från tidigare och dels i att begreppet *risk för förväxling* är ett av rekvisiten, till skillnad från det tidigare *förväxlingsbarhet*. Denna skillnad är, som nämnts, gjord för att mer troget följa direktivet, detta trots att rådande uppfattning var att även tidigare lagstiftning uppfyllde kraven.⁴⁰ Skillnaden som möjligen blir är att förväxlingsbedömningen än mer ska ta sin utgångspunkt från konsumentmarknaden, annars är snarare förändringen gjord för att enklare tillämpa lagstiftningen efter EU-domstolens praxis.⁴¹ Förtydligas bör att risk för association inte är att likställa med risk för förväxling,⁴² med detta menas att två förpackningar, exempelvis, kan likna varandra utan att det för den sakens skulle föreligger risk för förväxling. Undantagen inom varukänneteckensrätten har till viss del likheter med patentlagstiftningen och i andra avseende mer lik upphovsrättslagstiftningen. Anledningen till detta är att likväl som du kan förvärva ensamrätten genom registrering enligt 1 kap. 6 § VML, liknande patentlagen, så kan du arbeta in ditt varukännetecken enligt 1 kap. 7 § VML, mer likt ett förfarande på hur upphovsrätt uppstår.

3.3 Yrkesmässighet

Detta rättsfall är intressant av den anledning att det är ett rättsfall där en domstol går in och avgör vad som ska förstås med begreppet ”näringsverksamhet”. I förevarande fall rör det sig visserligen om rådets förordning (EG) nr 40/94 av den 20 december 1993 om gemenskapsvarumärken⁴³(nedan kallat förordning 40/94), men detta torde vara av mindre betydelse i fråga om definition av uttrycket ”användas i näringsverksamhet”.

3.3.1 Mål C-96/09

Bakgrund

Anheuser-Busch Inc. (nedan kallat Anheuser-Busch) ansökte ifrån 1996 till 2000 för registrering för figur- och ordmärket BUD, detta invändes av Budějovický Budvar, národní podnik (nedan kallat Budvar) med stöd av artikel 42 i förordning nr 40/94, de stödde sin invändning på i första hand artikel 8.1 b och i andra hand 8.4 samma förordning. Invändningsenheten biföll invändningen i ett fall av de fyra ansökta. Även detta beslut ändrades

³⁹ 1 kap. 10 § första stycket, 2 p. andra satsen.

⁴⁰ Prop. 2009/10:225 s. 121.

⁴¹ Prop. 2009/10:225 s. 122.

⁴² Prop. 2009/10:225 s. 404 hänvisar till EU-domstolens dom den 22 juni 2000 i mål nr C-425/98, Marca Mode CV mot Adidas AG m.fl., REG 2000 I-04861, punkt 34.

⁴³ Senare ersatt av rådets förordning (EG) nr 207/2009 av den 26 februari 2009 om gemenskapsvarumärken.

dock till avslag efter överklagande av Anheuser-Busch i överklagandenämnden, på den grund att Budvar ej uppfyllt beviskravet enligt artikel 43.2 i samma förordning. Detta överklagades senare till förstainstansrätten⁴⁴ som biföll Budvar i sin helhet på den grund att överklagandenämnden inte hade beaktat samtliga relevanta fakta i målet. Detta beslut överklagades av såväl Anheuser-Busch som av harmoniseringsbyrån. En av de frågor som blev central i förstainstansen var begreppet ”kännetecknen som används i näringsverksamhet i mer än bara lokal omfattning”.

EU domstolen

Domstolen slog fast att förstainstansens rättstillämpning avseende ”användas i näringsverksamhet” var korrekt och att det inte behöver innefatta ”verklig användning”.⁴⁵ Skillnaden menar domstolen, tillsammans med förstainstansen, är att verklig användning som det utläses i artikel 43.2 och 43.3 samma förordning skulle underkasta kännetecknet villkor som är knutna till äldre varumärken, utöver detta gäller för invändningar som grundas på artikel 8.4 [som i detta fall] även ska påvisa att de har nationellt stöd för förbud av det yngre varumärket. Domstolen ger även förstainstansen rätt i fråga om att gratisleveranser kan ses som ”i näringsverksamhet”, detta då de i ett senare skede kan ge upphov till ekonomisk avsättning.⁴⁶ Vad det gäller utbredningen av kännetecknet så ska det förutom vara mer än i lokal omfattning även kunna göra anspråk på att användas i näringsverksamhet i hela det åberopade området, denna bedömning ska även göras enskilt för varje område som är aktuellt,⁴⁷ i denna del fann domstolen att förstainstansens tillämpning var felaktig.⁴⁸

⁴⁴ Nuvarande Tribunalen

⁴⁵ Punkt 141-143 i Mål C-96/09.

⁴⁶ Punkt 152 i Mål C-96/09.

⁴⁷ Punkt 161-163 i Mål C-96/09.

⁴⁸ Punkt 169 i Mål 96/09.

4 Tredje dimensionens problem

4.1 Patenträtten

Patenträtten och 3D skrivarens framfart har redan uppmärksammats i litteraturen⁴⁹ och problemet är enkelt att se. Patenträtten finns till för att uppfinnare och företag ska kunna skydda det som de har utvecklat och samtidigt som tekniken visas för allmänheten och ger nya innovatörer möjligheten att utveckla framtiden. Det enklaste för tillverkaren kunde vara att hålla sin teknik hemlig, om vi förbiser vissa områden där detta skulle vara omöjligt,⁵⁰ och på så sätt inte behöva släppa på tekniken efter att patenttiden gått ut.

Det som gör att 3D skrivaren och patenträtten är en potentiell härdsmläta är föreningen av den nya informationstekniken tillsammans med möjligheten att enklare och snabbare omvandla digital information till fysiska objekt. I dagsläget finns det såväl sidor som tar betalt för ritningar, t.ex. Shapeways, som de där ritningar erbjuds fritt, t.ex. Thingiverse, beroende på vilken vi tittar närmare olika delar av patenträtten är det som blir aktuell. Om vi förutsätter att det rör sig om patenterad teknik och denna dyker upp på dessa sidor, antingen genom originalritningar eller genom kopiering av existerande objekt, så kommer det att röra sig om olika bestämmelser som överskrids. I det första fallet rör det sig om *direkt patentintrång*, strider mot 3 § första stycket punkt 1 PL, alternativt 3 § andra stycke om *medelbart patentintrång*, medans det i andra förfarande är mer svårplacerat, detta då 3 § tredje stycket punkt 1 undantar användning som *icke är yrkesmässig* från vad ensamrätten skyddar mot. Här uppställer den svenska lagstiftningen ett problem som, t.ex., den amerikanska kommer undan genom att de ha en bestämmelse som förbjuder att aktivt verka för att sprida patenterad information.⁵¹ Frågan som då är värd att lyfta är omfattningen av det svenska undantaget är tillämpligt och i så fall om detta förfarande är att se som godkänt.

Vad gäller första fallet, ett företag tar betalt för att sälja patentskyddade ritningar, torde detta under nuvarande lagstiftning vara att likna vid medelbart intrång snarare än direkt patentintrång. För att direkt patentintrång ska föreligga är ett rekvisit att det finns ett fysiskt alster,⁵²

⁴⁹ Hanna, *The next Napster?*; Anderson, Chris, 2012, s. 108 f.

⁵⁰ Läkemedelsindustrin.

⁵¹ US Patent Act, Part III, Chapt. 28, Sect. 271 (b).

⁵² 3 § första stycket punkt 1 och 3 PL.

vilket i fall som rör ritningar över patentskyddat alster inte torde vara uppfyllt. För medelbart patentintrång gäller att varan ska göras tillgänglig inom Sveriges gränser frö att intrång ska vara aktuellt⁵³ vilket i fråga om ritningar över nätet kan visa sig problematiskt.

4.2 Varumärkesrätten

Varumärkesrätten utformning har som nämnts⁵⁴ likheter med patenträtten när det kommer till vad som undantas. Skillnaden som dock kan bli aktuell i en framtid där 3D skrivaren är mer vanligt förekommande är de olika skyddsobjekten. I patentlagen är det tekniken, eller förfarandet, som skyddas medans det i VML mer kan ses som ett skydd för ens rykte.

Varumärkesskyddet innebär att andra inte ska kunna dra nytta av ens goda renommé men samtidigt att ens varukännetecken inte ska skadas.⁵⁵ Frågan är då hur detta kan påverkas framöver, en potentiell risk finns att företags kännetecken undergrävs genom att det florerar 3D utskrivna varianter av sämre kvalité bland konsumenter. Återigen kommer framtiden formas beroende på hur snabbt utvecklingen av 3D skrivare fortgår, som det är idag så finns det exempel på företag vars varukännetecken används i yrkesmässigt syfte med rättighetsinnehavarens goda minne och detta utan invändningar.⁵⁶ Det rör sig om det danska företaget Lego där det finns småskaliga tillverkare som gör specialanpassade Lego-modeller efter kunders önskemål. I detta fall ser Lego på det som så att det hjälper dem att hålla sitt företag mer aktuellt och nå ut till en bredare kundkrets utan att de behöver syssla med småskalig produktion o olönsamma serier.

⁵³ Nilsson och Holtz 2012 s. 83.

⁵⁴ Se ovan 3.2.

⁵⁵ Prop. 2009/10:255 s. 119 även Mål C-206/01 punkt 48.

⁵⁶ Anderson 2012 s. 191 ff.

5 Tre dimensioner i framtiden

Även om 3D skrivaren har funnits i snart fyra decennier så är det först de senaste åren som dess framtid har förknippats med framtiden för immaterialrätten. Kommer det att ändras eller är det som Finocchiaro menar att de immateriella svårigheterna med 3D skrivaren är alltför överdrivna⁵⁷ och uppskrivade, tack vare den tekniska utvecklingen i allmänheten de senaste åren och nedladdning i synnerhet. Dock finns det de som tror på en snabbare utveckling⁵⁸ som inom en överskådlig framtid kommer leda till stora skillnader på hur vi ser på produktion, Anderson går så långt som att säga att 3D skrivaren kommer att ge tillbaka initiativet till västvärlden när det gäller produktion.⁵⁹ Utan att ta ställning för det ena eller andra kan frågan ställas vilken roll svaret spelar för den immaterialrättsliga utvecklingen? Förmodligen en avgörande sådan, när Gutenberg utvecklade boktryckarkonsten⁶⁰ gick vi från kopiering genom handskrift till att några decennier senare producera i flertalet miljoner. Då tvingades lagstiftaren att utveckla ett nytt område, immaterialrätten såg dagens ljus. För att se liknande omvälvning får vi gå fram till vår tid och utvecklingen av internet och hur information, allt från skrivet till ljud och bild, har blivit mer och mer lättåtkomligt. Men det som tidigare inte har kombinerats är det digitala och det fysiska till den grad som nu sker. Så om det är en utveckling i den takt som vi har haft på datateknologin de senaste 30 åren som väntar kan vi räkna med större immaterialrättsliga bekymmer än annars.

5.1 Ett nytt produktionssamhälle

3D ritningen är det som är immaterialrättsligt skyddat, inte den färdiga produkten. Det intressanta är hur detta förhåller sig till att folk utan ekonomisk vinning lägger upp ritningar på nätet över andras verk. På samma sätt som Universal ville komma åt Sony i mitten av 1980-talet kommer det finns immaterialrättsliga innehavare idag som anser att 3D skrivaren hotar deras rättigheter. Då var det fråga om Betamax vara eller inte, Sony fick inte rätt förrän i högsta domstolen, så kanske inte fallet är idag. Vi lär få se 3D skrivaren i framtiden. Dock kommer den, på samma sätt som Betamax 1984, att sätta en ny immaterialrättslig fråga på kartan.

⁵⁷ *Cardozo Arts & Entertainment Law Journal* Vol. 31 s. 473; Finocchiaro, s. 506 ff.

⁵⁸ Hanna, *The next Napster?*; Carney, *Is 3D Printing Road-Ready?*; Mildner, *En helt ny dimension*.

⁵⁹ Anderson, Chris 2012 s. 225.

⁶⁰ Väl medveten om att Gutenberg inte är först i världen med att trycka böcker så är det av mindre vikt när det är den efterföljande utvecklingen i Europa som är intressant, vilken är oberoende av hur länge de fanns tryckta böcker i Asien.

Och i linje med det övriga samhällsbyggandet ligger dessa frågor nära informationsteknikens nya erövringar. Det 3D skrivaren gör är att den ger en ny dimension (!) till internet, den ger oss en möjlighet att enkom med rätt information ge oss färdiga produkter utan inköp av den tidigare produktionen av önskat objekt. Ulrich Schwanitz var den första som lyfte frågan om immaterialrättslig rättighet i samband med 3D skrivaren men han är inte den siste. Än så länge finns det relativt lite skrivet och debatterat i frågan, i vart fall som fokuserar på de juridiska efterverkningarna, måhända beror detta på att expertisen inväntar vägledande avgörande eller helt enkelt på grund av att tekniken fortfarande, vilket i och för sig är underligt, inte anses tillräckligt uppmärksammas för att vara värd att granska närmare. För som Hanna skriver⁶¹ så är 3D skrivarens intåg på produktionsmarknaden kanske det största som hänt sedan Gutenberg uppfann boktryckarkonsten. Sedan dess har immaterialrätten byggts upp och förfinats och frågan är om 3D skrivaren kan passas in i detta system eller om den ger upphov till allt för stora förändringar och ställer större krav på äganderätten än vad dagens lagstiftning kan erbjuda, eller omvänt att dagens lagstiftning ger rättigheterna som ger för långtgående verkningar som inte är hållbart med de nya teknikernas framväxter.

När uppstår en rättighet, oavsett om vi pratar om varukännetecken eller patent. Hur långt sträcker den sig in i den privata sfären?

I dagens diskussion kan det skönjas två läger, ett som förespråkar reglering för att på bästa sätt trygga innovatörernas inkomster för sina framgångar⁶² och den andra sidan som talar om öppenhet och transparens för att på bästa sätt utnyttja det globala samhället.⁶³

5.2 Framtida ensamrätten

I en värld där avstånd krymper allt mer och kommunikation över landsgränser sker i en okontrollerbar takt så finns det större krav en någonsin på immaterialrättsliga system som klarar av detta. Exempel på där den nya tekniken ligger före lagstiftarna inom detta område är när det kommer till kravet på nyhet som föreligger för att ansöka om patent, idag finns det internetbaserade nätverk som när patentansökan skickas in använder sin medlemsbas för att lokalisera tidigare upptäckter och överklaga patentansökningar.⁶⁴ Detta för att, som de hävdar, hålla tekniken öppen.

En öppen teknik för att på så sätt tillgängliggöra för alla och envar att utveckla sina idéer och vidareutveckla andras, och då nå bästa resultat. Och dessa strömningar bör tas i beaktande vid framtida regleringsförändringar, för förändringsbehov kommer uppstå.

⁶¹ Hanna, *The next Napster?*

⁶² Hornick, *Crowdsourcing Prior Art to Defeat 3D Printing Patent Applications.*

⁶³ Doctorow, *Patent lawyers: Help!*

⁶⁴ Hornick, *Crowdsourcing Prior Art to Defeat 3D Printing Patent Applications.*

Att CPC har antagits är en början på vägen till ett mer enhetligt system. Ytterligare förändringsbehov kommer att kretsa kring hur patenträtten ska öppnas upp för att passa in i den kultur som växer fram över internet idag. En kultur präglad av öppenhet och tillgänglighet, det finns idag nätverk på internet som har vunnit journalistpris⁶⁵ och kraven på öppenhet gör sig ständigt påmind. ⁶⁶ En framtida ensamrätt bör vara framtagen i samklang med detta, att istället för att fokusera på vad som skyddas fokusera på vad som kan delas ut. Som det ser ut idag så tenderar patenträtten stå handfallen mot nätverk som gratis delar ut patentskyddade ritningar. Alternativt utan verkan även mot de som tar betalt och agerar från land utanför Sverige,⁶⁷ i och med CPC förmodligen utanför EU.

5.3 Varans ursprung?

Ett av de kanske mest svårlösta problem som 3D skrivaren kan komma att ge upphov till är inom varumärkesrätten. Grundtanken med varumärkesrätten är att konsumenten genom att se ett varukännetecken ska veta att det står för det som tillverkaren utgett. På samma sätt ska tillverkaren kunna lita på att varumärkesarbete betalar av sig. I en framtid där 3D skrivaren blir allt vanligare, kvalitén på olika skrivare lika skiftande som bland dagens bilar, och produkter säljs på nätet för att skrivas ut i hemmet, eller på kvartersskrivaren, blir det allt viktigare för företagen hur de skyddar sitt varumärke och med vad de skyddar det. EU-domstolen uttalar sig i Arsenal-målet⁶⁸ vad som är varumärkets grundläggande funktion och nämner då att säkerställa för konsumenten att det tillhandahållits av det företag som ansvarar för dess kvalitet. Detta är ett exempel på där 3D skrivaren utgör en skillnad. Hur ska företag som idag tillåter yrkesmässig användning av sina produkter genom tredje mans utskrifter i takt med utvecklingen och spridningen kunna hindra att det inte kommer ut undermåliga produkter på marknaden. Det återstår att se om Andersons utopi med nisch tillverkning i olika delar av världen räddar oss från massproducering i öst eller om Finocchio ligger närmare sanningen när han pekar på att det är en överdriven hype som blåses upp av Makers⁶⁹ i ena ringhörnan och gammelbankerna i den andra. Där ingen vet vad som väntar men båda hävdar att det kan bästa vägen dit. Förmodligen hamnar sanningen någonstans där emellan, med ett regelsystem som tillåter den nya utvecklingen, såväl den tekniska som den organisatoriska, utan att för den delens skull tappa vikten av att kunna knyta upp rättigheter och utnyttja sin ensamrätt.

⁶⁵ Flashback fick 2011 Sveriges Radios pris Medieormen för undersökande journalistik.

⁶⁶ Framväxten av Spotify och även nedladdningskulturen förstärker detta.

⁶⁷ Se medelbart intrång ovan 3.1.

⁶⁸ Mål C-206/01 punkt 48.

⁶⁹ Ingdahl, *Snart kan du ha en fabrik i vardagsrummet*.

Bilaga A

Intervju med Per Lunnebjerg, medarbetare på Etteplan, Halmstad.

Etteplan erbjuder ingenjörstjänster och teknikinformationslösningar till företag inom tillverkningsindustrin.

Per Lunnebjerg
Etteplan, Halmstad
Tel: 0730 50 35 85

Intervju den 26 april 2013 i Lund

Som ett företag inom produktutvecklingsbranschen hur ofta använder ni er av 3D skrivare?

Inom, i stort sätt, varje projekt används skrivare. Antingen bara för prototyp men även för att ta fram den färdiga produkten.

Tror du att 3D skrivaren kommer att bli vanlig hemma hos konsumenterna?

Inte inom de närmaste åren i vart fall. Tror fortfarande det är för dyrt att köpa en som skriver ut med tillräckligt bra kvalité, men det ska tilläggas att jag inte har något särskilt bra koll på 3D skrivarmarknaden.

Tror du att vi kommer få se problem där, istället för att köpa produkter i affären, folk laddar ner ritningar och skriver ut hemma?

Jag tror inte det, eller i vart fall inte än på länge. Som jag sa tidigare så är det fortfarande för dyra skrivare, men det kostar för mycket att skriva ut också. Om t.ex. du ska skriva ut egna legobitar hemma så kommer ett par bitar kosta mer att skriva ut än vad en hel byggsats kostar i affären.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Propositioner

Prop. 1960:167 Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till varumärkeslag m.m.

Prop. 1977/78:1 Om ändring i patentlagen (1967:837), m.m.

Prop. 1994/95:59 Översyn av varumärkeslagen m.m. Madridsystemet

Prop. 2003/04:55 Gränser för genpatent m.m. – genomförande av EG-direktivet om rättsligt skydd för biotekniska uppfinningar

Prop. 2009/10:225 Ny varumärkeslag och ändringar i firmalagen

Rättsfall

EU-domstolen

Mål C-425/98, Marca Mode CV mot Adidas AG m.fl.

Mål C-201/01, Arsenal Football Club plc mot Matthew Reed

Mål C-96/09, Anheuser-Busch Inc. mot Budějovický Budvar, národní podnik

464 U.S. 417 (1984) Sony v. Universal ”Betamax case”

Litteratur

Anderson, Chris: *Makers*, Business Books, London 2012

Finocchiaro, Charles W.: Personal Factory or Catalyst for Piracy? The Hype, Hysteria, and Hard Realities of Consumer 3-D printing, *Cardozo Arts & Entertainment Law Journal*, Vol. 31 [2013] Issue 2 s. 473.

Jacobsson, Måns; Tersmeden, Erik och Törnroth, Lennarth: *Patentlagstiftningen – en kommentar*, 1980, PA Norstedt & Söners förlag, Stockholm

Jewell, Catherine, “3-D printing and the future of stuff”, *WIPO Magazine*, 2/2013

Nilsson, Bengt G och Holtz, Catarina: *Patentlagen*, Jure Förlag AB, Stockholm 2012

Elektroniska källor

Carney, Dan: *Is 3D Printing Road-Ready?*, T. Rowe Price, publicerat maj 2012, hämtat den 14 maj 2013 från

<http://individual.troweprice.com/public/Retail/Planning-&-Research/Connections/3D-Printing/Is-3D-Printing-Road-Ready>

Doctorow, Cory: *Patent lawyers: Help! The evil Makers won't let us apply for bullshit 3D printing patents!*, boingboing, publicerat den 19 maj 2013, hämtat den 22 maj från <http://boingboing.net/2013/05/19/patent-lawyers-help-the-evil.html>

Evens, Hugh: *3D Printing: The Game Changer*, T. Rowe Price, publicerat maj 2012, hämtat den 14 maj 2013 från

<http://individual.troweprice.com/public/Retail/Planning-&-Research/Connections/3D-Printing/The-Game-Changer>

Hanna, Peter: *The next Napster? Copyright questions as 3D printing comes of age*, ARS Technica, publicerat den 6 april 2011, hämtat den 5 april 2013 från: <http://arstechnica.com/tech-policy/2011/04/the-next-napster-copyright-questions-as-3d-printing-comes-of-age>

Heater, Brian: *The shape of things to come: A consumer's guide to 3D printers*, engadget, publicerat den 29 januari 2013, hämtat den 7 april från <http://www.engadget.com/2013/01/29/3d-printer-guide/>

Hornick, John F. med Bhushan, Anita: *Crowdsourcing Prior Art to Defeat 3D Printing Patent Applications*, 3D Printing Industry, publicerat den 17 maj 2013, hämtat den 22 maj från <http://3dprintingindustry.com/2013/05/17/crowdsourcing-prior-art-to-defeat-3d-printing-patent-applications/>

Ingdahl, Waldemar: *Snart kan du ha en fabrik i vardagsrummet*, Svenska Dagbladet, publicerat den 20 februari 2013, hämtat den 19 maj 2013 från http://www.svd.se/kultur/understrecket/snart-kan-du-ha-en-fabrik-i-vardagsrummet_7927868.svd

Jung, Peter: *What the !\$@# is a 3D Printer?*, Intellectual Ventures Lab, publicerat den 18 mars 2013, hämtat den 21 maj 2013 från <http://intellectualventureslab.com/?p=7691>

Mildner, Anders: *En helt ny dimension*, Sydsvenskan, publicerat den 29 mars 2013, hämtat den 10 april från <http://www.sydsvenskan.se/digitalt--teknik/en-helt-ny-dimension/>

Pellet, Jennifer: *How 3D Printing Works*, T. Rowe Price, publicerat maj 2012, hämtat den 14 maj 2013 från <http://individual.troweprice.com/public/Retail/Planning-&-Research/Connections/3D-Printing/How-3D-Printing-Works>

Weinberg, Micheal: *3D Printing an Intellectual Property*, T. Rowe Price, publicerat maj 2012, hämtat 14 maj 2013 från <http://individual.troweprice.com/public/Retail/Planning-%26-Research/Connections/3D-Printing/3D-Printing-and-Intellectual-Property?WTARank=13&WTARankPhrase=3d%20printing>

Ås Sviborg, Susanne: *EU-patent ger närhet och förenklar för företagare*, PRVbloggen, publicerat den 31 januari 2013, hämtat den 20 maj från <http://prvbloggen.se/2013/01/31/eu-patent-ger-narhet-och-forenklar-for-foretagare/>

3D printing, Wikipedia, senast ändrad den 25 maj 2013, hämtat den 26 maj 2013 från http://en.wikipedia.org/wiki/3D_printing

A Brief History of 3D Printing, T. Rowe Price, publicerat 2012, hämtat 21 maj 2013 från http://individual.troweprice.com/staticFiles/Retail/Shared/PDFs/3D_Printing_Infographic_FINAL.pdf

A Factory on Your Desk, The Economist, publicerat den 3 september 2009, hämtat den 15 maj 2013 från <http://www.economist.com/node/14299512>

The printed world, The Economist, publicerat den 10 februari 2011, hämtat den 15 maj 2013 från <http://www.economist.com/node/18114221>